

VOORLOPIG ONTWERP BEPLANTINGEN VERVOLGFASE
SCHOTERBOOS, HAARLEM

18.To642
27 januari 2020

VOORLOPIG ONTWERP BEPLANTINGEN VERVOLGFASE SCHOTERBOS

VOORLOPIG ONTWERP BEPLANTINGEN SCHOTERBOS, HAARLEM

Status: concept 20 januari 2020

Projectnummer: 18.To642

OPDRACHTGEVER: WITTEVEEN + BOS

Projectleider: Jan Noz

Emailadres: jan.noz@witteveenbos.com

Ontwerper: Donald Böing

Emailadres: donald.boing@WitteveenBos.com

COPIJN TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

Projectleider: Marc van der Zwet

marcvanderzwet@copijn.nl

BEZOEKADRES

Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten

Gageldijk 4F

3566 ME UTRECHT

+31(0)30 26 44 333

info@copijn.nl

www.copijn.nl

TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

030 26 44 333 | WWW.COPIJN.NL

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING & VRAAGSTELLING	4
TE VERPLANTEN BOMEN UIT FASE I	6
DUNNING BOMEN VERVOLGFASE	8
RISICOGEBIEDEN TE VERWIJDEREN BOMEN	12
NIEUWE BEPLANTINGEN	14
NIEUWE BEPLANTINGEN VAK A	16
NIEUWE BEPLANTINGEN VAK B	18
NIEUWE BEPLANTINGEN VAK C	20
OVERIGE ASPECTEN	22
BIJLAGE I: OVERZICHTKAART VERPLANTINGEN	
BIJLAGE II: OVERZICHTSKAART DUNNINGEN	

‘Elke plek heeft een geschiedenis
en biedt nieuwe mogelijkheden
voor de toekomst.’

INLEIDING EN VRAAGSTELLING

Concept Schetsontwerp Witteveen en Bos

INLEIDING EN VRAAGSTELLING

INLEIDING EN VRAAGSTELLING

In 2019 heeft Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten in opdracht van de gemeente Haarlem een groenbeheerplan opgesteld voor het Schoterbos. Het park is in 2018 en 2019 naar een ontwerp van Sant & Co gedeeltelijk opnieuw ingericht. Witteveen + Bos heeft de opdracht gekregen om een ontwerp te maken voor de vervolgfase, het tweede en laatste deel van het park. Witteveen + Bos heeft aan Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten de opdracht gegeven om de beplantingstechnische aspecten van het ontwerp en de uitwerking hiervan te verzorgen.

Eind 2019 is door Witteveen + Bos een Voorlopig Ontwerp gemaakt (zie afbeelding) dat grotendeels gebaseerd is op het basisplan van Sant en Co. Onderdeel van dit plan is de aanleg van enkele nieuwe plantvakken en advies ten aanzien van het bomenbestand. In het veld is bepaald welke bomen zouden moeten worden verwijderd om de kwaliteit van de beplantingen te verbeteren. Dit betreft zowel dunningsbomen als bomen met een beperkte toekomstwaarde. Hiervoor is onder meer gebruik gemaakt van de kwalitatieve inventarisatie van de bomen door Hoek Hoveniers B.V. uit 2017.

Het Voorlopig Ontwerp van Witteveen + Bos is nog niet zodanig uitgewerkt dat alle bomen in kaart kunnen worden gebracht die als gevolg van het herontwerp zouden moeten verdwijnen. Wel zijn op tekening de locaties aangegeven waar verwacht wordt dat bomen moeten worden verwijderd als gevolg van de aanleg van de infrastructuur.

Al eerder is vastgesteld dat in fase 1 bomen vanuit beplantingstechnisch oogpunt op onlogische of onjuiste plekken staan. Gevraagd is om deze in kaart te brengen en een voorstel te doen voor een definitieve plek in de vervolgfase.

In dit tekeningenboek – te beschouwen als aanvulling op het Voorlopig Ontwerp van Witteveen + Bos komt achtereenvolgens aan de orde:

- Verplantingsplan bomen uit fase 1
- Te verwijderen bomen
- Aandachtsgebieden uitwerking ontwerp i.r.t. bomen
- Overzicht nieuwe plantvakken
- Uitwerking beplantingsvakken
- Bloemrijk grasland

CONTEXT, EERSTE FASE

Het Schoterbos is gelegen in het noorden van Haarlem en grenst aan de noordzijde aan het Jan Gijzenvaart. Het park vormt met het Noordersportpark een groene enclave in de naoorlogse uitbreidingen van Haarlem. Aan de westzijde vormt de Westelijke Randweg de begrenzing en aan de zuidzijde de Mr. Jan Gerritslaan. De ambitie is om het Schoterbos te transformeren in een levendig en aantrekkelijk volkspark voor een brede laag van de bevolking met als uitgangspunt: versterking eenheid en identiteit van het park, versterking van de ecologische waarden en verbetering van verbindingen en bereikbaarheid.

In het herontwerp van Sant en Co staat een beter functioneren van het park centraal. Naast het oplossen van de waterproblematiek wordt ook een beter gebruik voorgesteld. Enerzijds door de aanleg van nieuwe paden en anderzijds door een betere aansluiting op de omgeving met onder meer doorgaande fietsroutes. Bomen en lanen worden zoveel als mogelijk behouden en het complex met volks- en schooltuinen krijgt een centrale plek in het park. Ruimtelijk gezien wordt gesproken van een ‘ruwe bolster- blanke pit’: de randen van het park zijn ruimtelijk dicht; het midden van het park is ruimtelijk open.

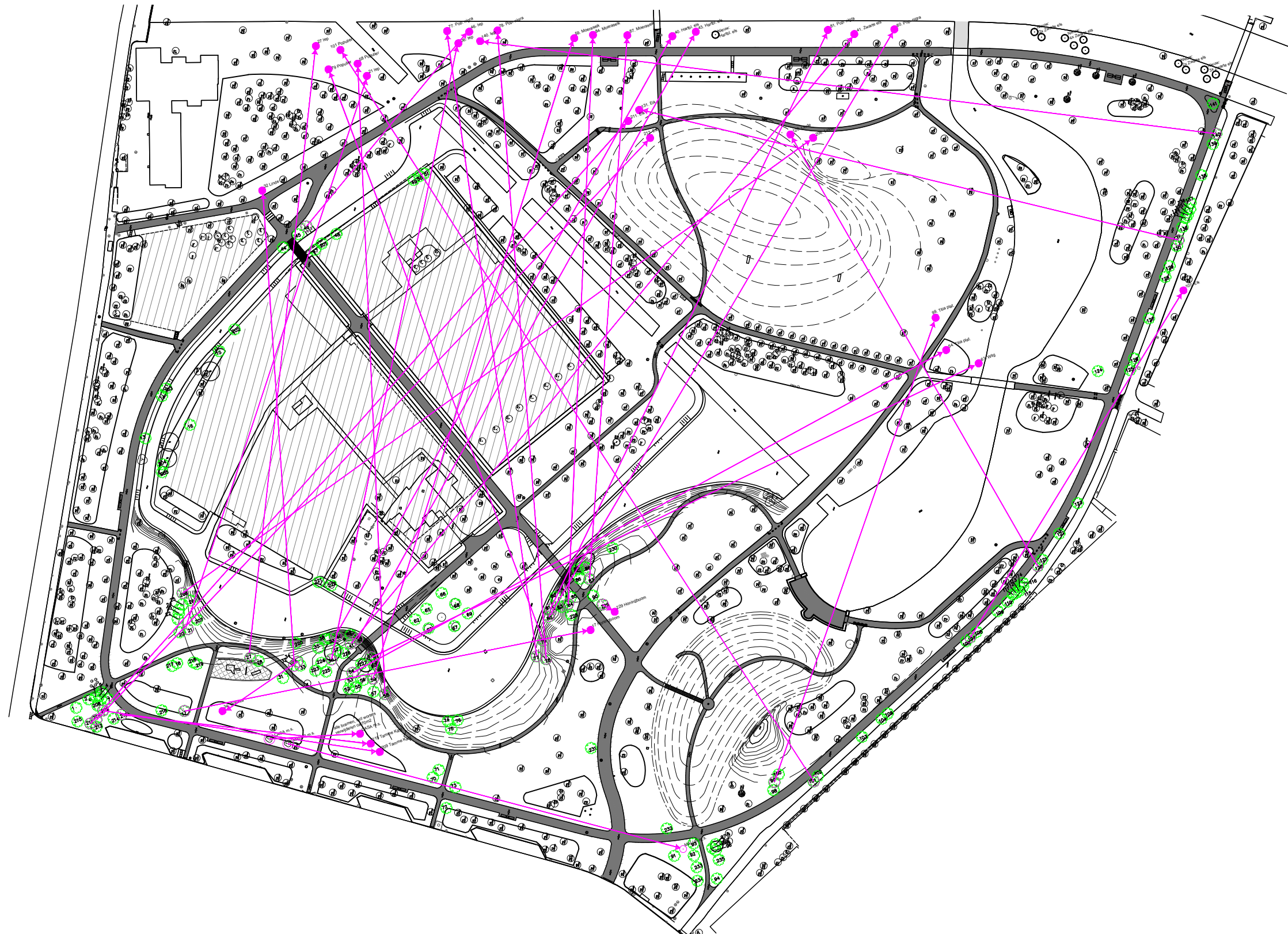
VERVOLGFASE ONTWERP

Het grootse deel van het park is in 2018 opnieuw ingericht naar de uitgewerkte plannen van Sant en Co. Het tweede deel is verder ontworpen door Witteveen + Bos en is een vrij letterlijke vertaling van het oorspronkelijke schetsontwerp van Sant en Co. De belangrijkste ingreep is de aanleg van de doorgaande fietspaden met aansluitend de bruggen over de Jan Gijzenvaart. De zuid-noord route slingert zich om de groep platanen naar een nieuwe brug die aansluit op de Generaal Spoorlaan.

De oost-west route volgt grotendeels het bestaande wandelpad om met een nieuwe brug aan te sluiten op de bestaande tunnel onder de westelijke randweg door. Deze route loopt gedeeltelijk onder een lindelaan. Door Bomenwacht is met nader onderzoek aangetoond dat dit niet ten koste gaat van de lindes. In westelijke richting volgt na een knik het tweede deel van de laan. Hier staan essen. Gezien de aanwezige essentaksterfte is een duurzame ontwikkeling van deze laan niet te verwachten en wordt geadviseerd een nieuwe laan aan te planten, maar dan met lindes.

Daarnaast worden in het ontwerp extra voorzieningen getroffen voor spelen en aan de oostelijke zijde wordt een hondenlosloopgebied gemarkeerd door een nieuwe haag.

THE VERMONT BOARD OF POST OFFICE PAGE 1

TE VERPLANTEN BOMEN UIT FASE I

TE VERPLANTEN BOMEN UIT FASE 1

Geconstateerd is dat in de eerste fase niet alle nieuwe bomen een juiste plek hebben gekregen. Sommige bomen zijn te dicht op elkaar geplant zodat kroonconcurrentie al binnen enkele jaren zal plaatsvinden en op relatief korte termijn al een eerste dunning zou moeten plaatsvinden. Op andere plaatsen zijn nieuwe bomen te dicht op bestaande bomen geplant zodat die uiteindelijk te weinig ontwikkelingsmogelijkheid hebben.

Uitgangspunt voor de keuze om de boom te verplanten is de inschatting dat binnen een termijn van 10 jaar een dunning zou moeten plaatsvinden. Deze beoordeling is in het veld gedaan en de bomen zijn hiernaast weergegeven.

Ook de nieuwe plantplek is in het veld bepaald. Uitgangspunt hiervoor is het ruimtelijk concept 'ruwe bolster – blanke pit' waarbij de robuuste bomen meer aan de buitenzijde zijn geplant en de sierbomen meer aan de binnenzijde.

In totaal gaat het om 35 bomen.

DUNNING BOMEN VERVOLGFASE

Dunningsplan

DUNNING BOMEN VERVOLGFASE

DUNNINGSPLAN

Onderhoud aan het bomenbestand in het Schoterbos heeft de afgelopen jaren beperkt plaatsgevonden. Hierdoor staan relatief veel bomen – vooral in de plantvakken – dicht op elkaar. De ontwikkeling van individuele bomen laat hierdoor regelmatig te wensen over.

De aanwezige lindelaan wordt in zijn ontwikkeling en verschijningsvorm beperkt door halfwasbomen in het ten zuiden hiervan gelegen plantvak. Daarnaast staan in het park veel essen, veelal dicht op elkaar en met een beperkte conditie. Een groot aantal heeft last van de essentaksterfte met plaatselijk dood hout. We stellen voor om een aantal van deze essen te verwijderen; of ten behoeve van de veiligheid of ten behoeve van andere bomen. Verwacht wordt dat in een aantal vakken op termijn het gehele essenbestand zal verdwijnen, zoals bijvoorbeeld in de vakken die op tekening zijn aangegeven met een ster. Voorgesteld wordt te zijner tijd een aantal nieuwe bomen aan te planten.

Samengevat moeten bomen verwijderd omdat ze:

- een beperkte conditie en/of toekomstwaarde hebben;
- concurreren met andere bomen;
- om de bestaande lindelaan vrij te stellen;
- plaats moeten maken voor het tweede deel Lindelaan;

In totaal gaat het (voorlopig) om 86 bomen

Let op!

De uitwerking van het Voorlopig ontwerp is nog niet zodanig dat kan worden aangegeven welke bomen hiervoor specifiek zullen moeten verdwijnen. Op de volgende pagina zijn de aandachtsgebieden weergegeven.

DUNNING BOMEN VERVOLGFASE

Dunningsplan

DUNNEN BOMEN VERVOLGFASE

HET VERLENGEN VAN DE LINDELAAN

In het schetsontwerp van Sant en Co (2016) staat op tekening de (verlengde) Lindelaan als structurerend element weergegeven. In het ontwerp voor de vervolgfase is derhalve ook van uitgegaan dat dit nieuwe deel van de laan ook wordt gerealiseerd. In de huidige situatie staan er bomen die, om aanplant van de laan mogelijk te maken, zouden moeten verdwijnen.

V.T.A. INVENTARISATIE HOEK HOVENIERS

In 2016 heeft Hoek Hoveniers een V.T.A-inventarisatie uitgevoerd van alle bomen in het Schoterbos. In een korte toelichting wordt per boomsoort ook een algemene indruk weergegeven. Uit de notitie dd 5 oktober 2016:

“Deze groep (essen, red.) is ruim vertegenwoordigd. In het midden van het park zijn de verschillende stadia van essentaksterfte te zien”.

Essentaksterfte (*Chalara fraxinea*) is een eenjarige schimmel die via het blad ook de twijgen aantast. Dit leidt tot het terugsterven van takken en uiteindelijk ook tot de dood van de boom. Het is de verwachting, gebaseerd op de ervaringen van onze buurlanden, dat slechts 10% van de essen resistent is en uiteindelijk zal overleven. In het beheer zullen de essen extra aandacht vragen in het onderhoud als het gaat om verwijderen van dood hout. Binnen enkele jaren is er ook uitval van nu nog redelijk gezonde essen te verwachten.

Het advies omtrent de essentaksterfte is tweeledig. Aan de beheerkant is het raadzaam om in het beleid vast te leggen welke percentages kroonverlies men tot kap overgaat. Dit zal vertraging door bezwaren bij vergunningsaanvraag verminderen. Aan de ontwerpkant is het belangrijk om deze kennis te gebruiken bij de nieuwe invulling van het park.”

ADVIES BOMENWACHT NEDERLAND

In oktober heeft Bomenwacht Nederland de invloed beoordeeld van de aanleg van het beoogde fietspad op de bestaande lindelaan. Desgevraagd is – weliswaar zonder nader onderzoek – ook advies gegeven over de essen ten westen van de bestaande lindelaan. Uit de notitie dd 15 oktober 2019:

*“Voor het lindelaantje, aan de westzijde, is een rij essen (*Fraxinus ssp.*) aanwezig met een onvoldoende conditie, waarvan er een aantal ook een aantasting met Essentaksterfte hebben. De toekomstverwachting van deze essen is beperkt. (<10 jaar) Het advies is om deze essen in de tweede fase te vellen en te herplanten met een andere boomsoort.”*

TER VERWIJDEREN BOMEN

Voor het Voorlopig Ontwerp voor de vervolgfase is in het veld beoordeeld welke bomen weg zouden moeten voor een succesvolle ontwikkeling van het nieuwe deel van de laan. Dit betreft 36 bomen, waarvan 31 essen. Uit de inventarisatie van Hoek Hoveniers blijkt dat bij vrijwel alle essen essentaksterfte is geconstateerd.

Van deze essen heeft Hoek Hoveniers (2016) de conditie beoordeeld als:

Goed	11	stuks
Redelijk	3	stuks
Matig	14	stuks
slecht	3	stuks

Voor de ‘*levensverwachting*’ is per es het volgende aangegeven:

> 15 jaar	3	stuks
10 – 15 jaar	16	stuks
5 – 10 jaar	9	stuks
0 jaar	3	stuks

Uit de inventarisatie blijkt niet altijd een logisch verband tussen de conditie en de levensverwachting.

VISIE

Het schetsontwerp van Sant en Co gaat uit van de aanleg van de laan. De laan is een belangrijk structurerend ruimtelijk element in het Schoterbos. Hoewel dit niet door Bomenwacht Nederland is beoordeeld zal de aanleg van het beoogde fietspad invloed hebben op de groeiomstandigheden van de aanwezige essen.

De herinrichting van het Schoterbos – met de aanleg van het nieuwe fietspad – is een goede gelegenheid om tegelijkertijd de nieuwe laan aan te leggen. Het biedt de mogelijkheid om integraal de benodigde ondergrondse voorzieningen aan te leggen ten behoeve van de nieuwe laan.

ALTERNATIEF

Het alternatief is te wachten totdat de essen voor het merendeel vanwege de essentaksterfte zullen zijn verwijderd en op dat moment de nieuwe bomen voor de laan aan te planten. Gezien bovenstaande gegevens is onze verwachting dat dit binnen een termijn van 5 á 10 jaar zou plaatsvinden. Tevens mag verwacht worden dat de kosten hiervan zouden aanzienlijk hoger zijn dan wanneer de aanplant met bijbehorende voorzieningen integraal in de vervolgfase van de herinrichting van het Schoterbos zou plaatsvinden.

RISICOGEBIEDEN TE VERMOEDEREN BOMEN

RISICOGEBIEDEN TE VERWIJDEREN BOMEN

RISICOGEBIEDEN TE VERWIJDEREN BOMEN

Bij de verdere uitwerking van het Voorlopig Ontwerp verwachten we dat in de aangegeven gebieden mogelijk bomen zullen moeten verdwijnen. Het gaat dan om de nieuwe contouren van de paden en de waterlijnen maar ook aan de hoogteligging. Zoals bekend is ophoging of afgraving onder een boom van invloed op de groei-omstandigheden en daarmee op de ontwikkeling van de boom. Ook kan het zijn dat voor de benodigde bouwwerkzaamheden of grondtransport bomen moeten verdwijnen.

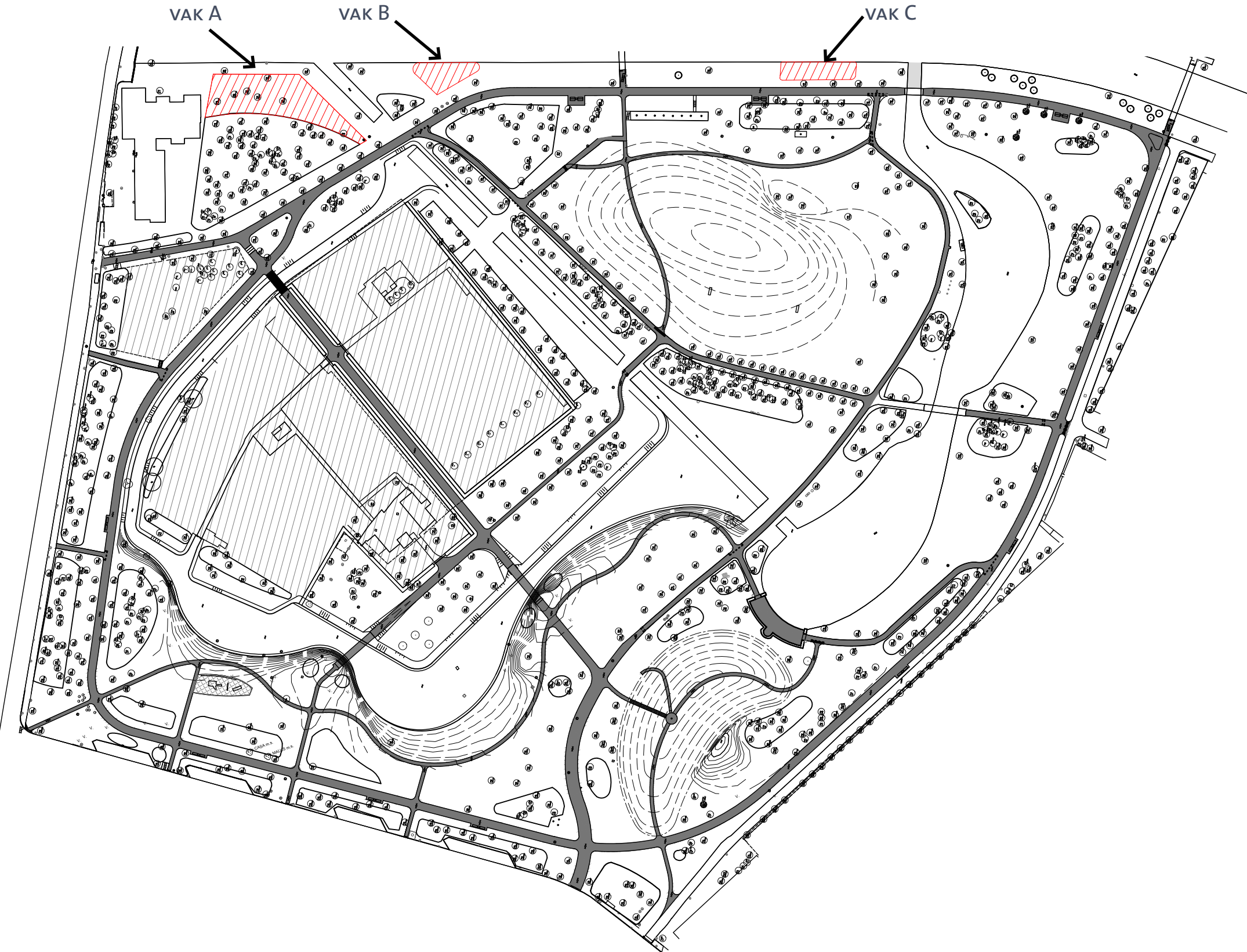
Op voorhand zien wij de volgende aandachtsgebieden:

- De nieuwe slingerende waterlijn met talud aan de noordzijde van het eiland
- De bomen aan weerszijde van de te vernieuwen brug over de slingerende vijver
- De brug met de schuine aanlanding aan de noordzijde met de aansluiting op de Generaal Spoorlaan
- De brug met aanlanding in noordwestelijke richting en aanlanding inclusief de aanpassing van de waterlijn en taluds. Specifiek aandacht voor de twee mooie lindes waar het nieuwe fietspad precies tussendoor gaat

Daarnaast zal er specifiek aandacht moeten worden besteed aan het voorkomen van wateroverlast. Bekend is dat na het uitvoeren van grondwerk of de aanleg van verhardingen verstoring van bodem en daarmee van de waterhuishouding kan plaatsvinden. Zeker gezien de plaatselijke hoge grondwaterstand en de sterk wisselende samenstelling van de bodem.

Ook aan de noordzijde (noordoever Jan Gijzenvaart) zullen mogelijk bomen moeten verdwijnen als gevolg van de aanlanding van de bruggen en de aanleg van de fietspaden. Dit deel valt buiten ons plangebied.

NIEUWE BEPLANTINGEN

NIEUWE BEPLANTINGEN

OVERZICHT NIEUWE BEPLANTINGSVAKKEN

In het beheerplan is een basislijst vastgesteld van (mogelijk) toe te passen beplantingen met de volgende algemene uitgangspunten:

- Bij de soortkeuze staat het toekomstbeeld van de beplanting centraal.
- Sterk woekerende soorten moeten worden voorkomen.
- Het merendeel van de soorten is inheems en komt van nature in de omringende landschappen voor.
- Aanvullend mogen uitheemse soorten of gekweekte variëteiten worden aangeplant om de visuele aantrekkelijkheid van het park te vergoten.

Daarnaast spelen beplantingstechnische aspecten een belangrijke rol:

- De plaatselijk hoge grondwaterstand
- De (zee-) windbelasting, vooral van belang bij boomsoorten
- Schaduwdruk door boombeplanting
- Niet sterk woekerende soorten zoals sleedoorn, kornoelje, framboos etc.

Anders dan bij de beplantingen in fase 1 gaan we uit van groepsgewijze menging. Dit houdt in dat soorten in groepen worden aangeplant waarbij in het beheer binnen de groep wordt gedund. De wijze en intensiteit van de dunning is afhankelijk van de groeiwijze van de soort. Doel is om een zo’n stabiel mogelijke beplanting te krijgen met een minimum aan onderhoud.

De drie nieuwe beplantingsvakken zijn alle drie gelegen aan de noordzijde van het park, aansluitend op de Jan Gijzenvaart. Hiermee wordt het concept ‘ruwe bolster – blanke pit’ versterkt. De beplantingstypologie sluit aan op het groenbeheerplan.

Vak A is de uitbreiding van een relatief groot bosvak aansluitend op het terrein van Stayokay. Het bosvak wordt in noordelijke richting uitgebreid met een grasstrook voor onderhoudsverkeer langs het water.

Vak B is gesitueerd aan de oostzijde van de nieuwe fietsbrug. In vorm sluit het aan op het plantvak aan de zuidzijde van het wandelpad.

Vak C is oostelijker gelegen nabij de nieuwe fietsbrug naar de Generaal Spoorlaan. Ook dit vak sluit aan op een bestaand plantvak aan de zuidzijde

BASISSORTIMENT BOMEN BOVEN PLANTVAKKEN

- Zomereik
- Zwarte els
- Iep
- Schietwilg
- Grauwe abeel/Ratel populier
- Linde
- Grove den

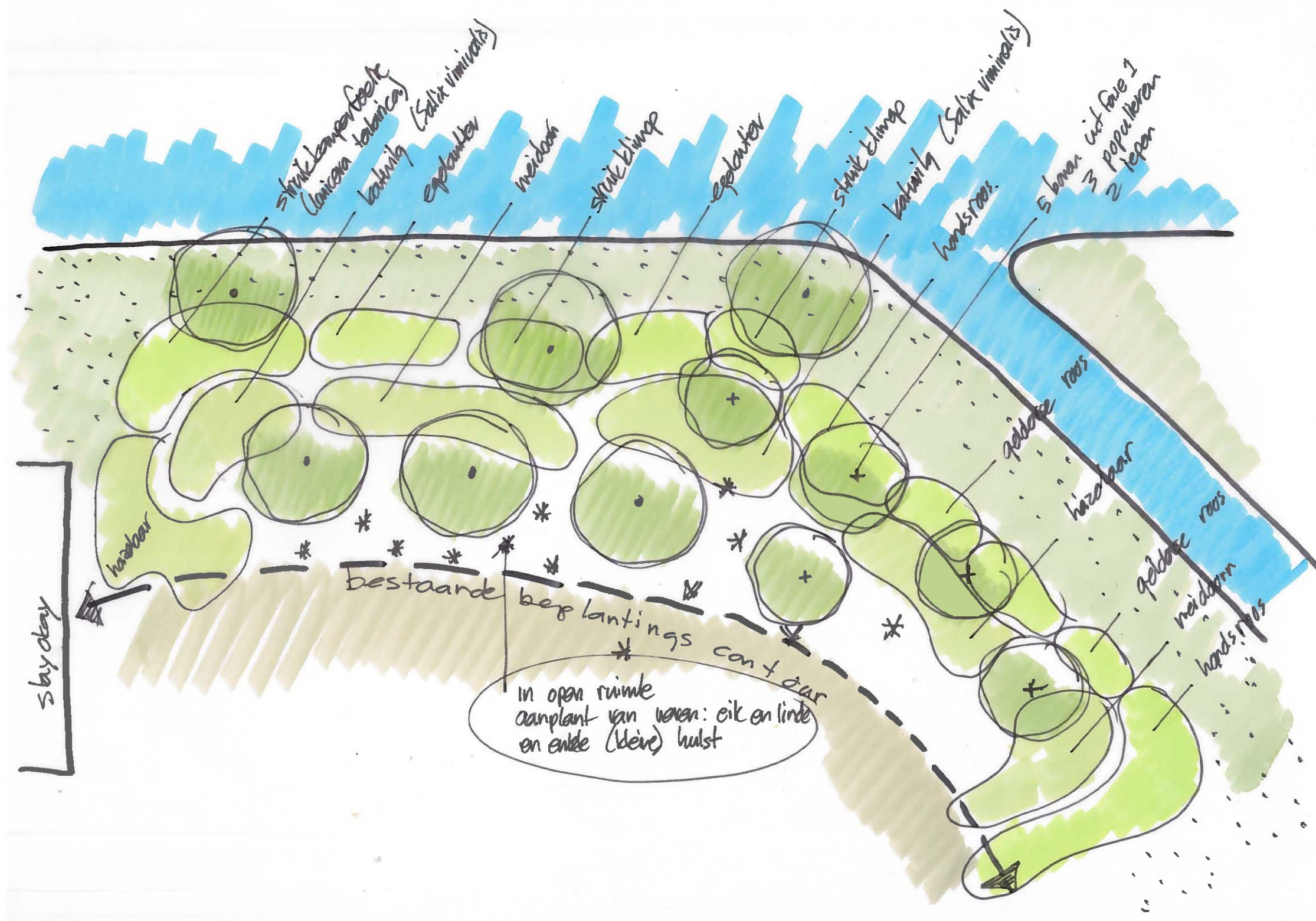
BASISSORTIMENT HOGERE HEESTERS IN PLANTVAKKEN

- Meidoorn
- Liguster
- Veld-esdoorn
- Ge-oorde wilg
- Sporkehout
- Gelderse roos
- Hulst
- Erwtenstruik
- Gele kornoelje
- Hazelaar
- Olijfwilg
- Kardinaalsmuts
- Struikkamperfoelie

BASISSORTIMENT HEESTERS ALS RANDPLANT

- Krent
- Zuurbes (variëteit)
- Kornoelje (variëteit)
- Bruidsbloem (variëteit)
- Eikenbladhortensia
- Hertshooi (variëteit)
- Liguster (variëteit)
- Struikklimop
- Struikkamperfoelie
- Jasmijn (variëteit)
- Mahoniestruik
- Rode ribes
- Rubus (variëteit; niet woekerend)
- Sneeuwbes
- Sneeuwbal
- Hondсроos, bergroos, veelbloemige roos, egelantier (variëteit)

NIEUWE BEPLANTINGEN VAK A

NEUWE BEPLANTINGEN VAK A

BEPLANTINGSCONCEPT VAK A

Dit vak sluit aan op een bestaand bosvak. Voor dergelijke bosachtige beplantingen zijn in het groenbeheerplan de volgende uitgangspunten aangegeven:

- Een bomenlaag van deels volwassen bomen
- Een varieerde heesterlaag en halfwasbomen
- Een natuurlijke, bodembedekkende beplanting
- Heesters is de randen van het vak
- Het sortiment is vrijwel volledig inheems.

In dit bestaande vak staan grote volwassen bomen zoals populier, wilg en veel essen. Gezien de leeftijd van de bomen en de aanwezige essenbestand kan verwacht worden dat de komende jaren een groot aantal bomen zal verdwijnen. Voorgesteld wordt om bij uitval van bomen te verjongen met eiken en lindes zodat op (lange) termijn een meer duurzamer inrichting zal ontstaan.

Aangezien aan de noordzijde van het vak nog relatief veel ruimte is wordt voorgesteld om hier nieuwe beplantingen toe te voegen met onder meer te verplanten bomen uit fase 1 (populieren en iepen). Langs de noordrand komen heestergroepen met onder meer struikkamperfoelie, egelantier en liguster. Meer aan de binnenzijde groepen heesters die uiteindelijk hoger worden met olijfwilg en hazelaar. In de binnenruimte is plek voor veren van eik en linde en enkele hulst.

NOEWE BEPLANTINGEN VAK B

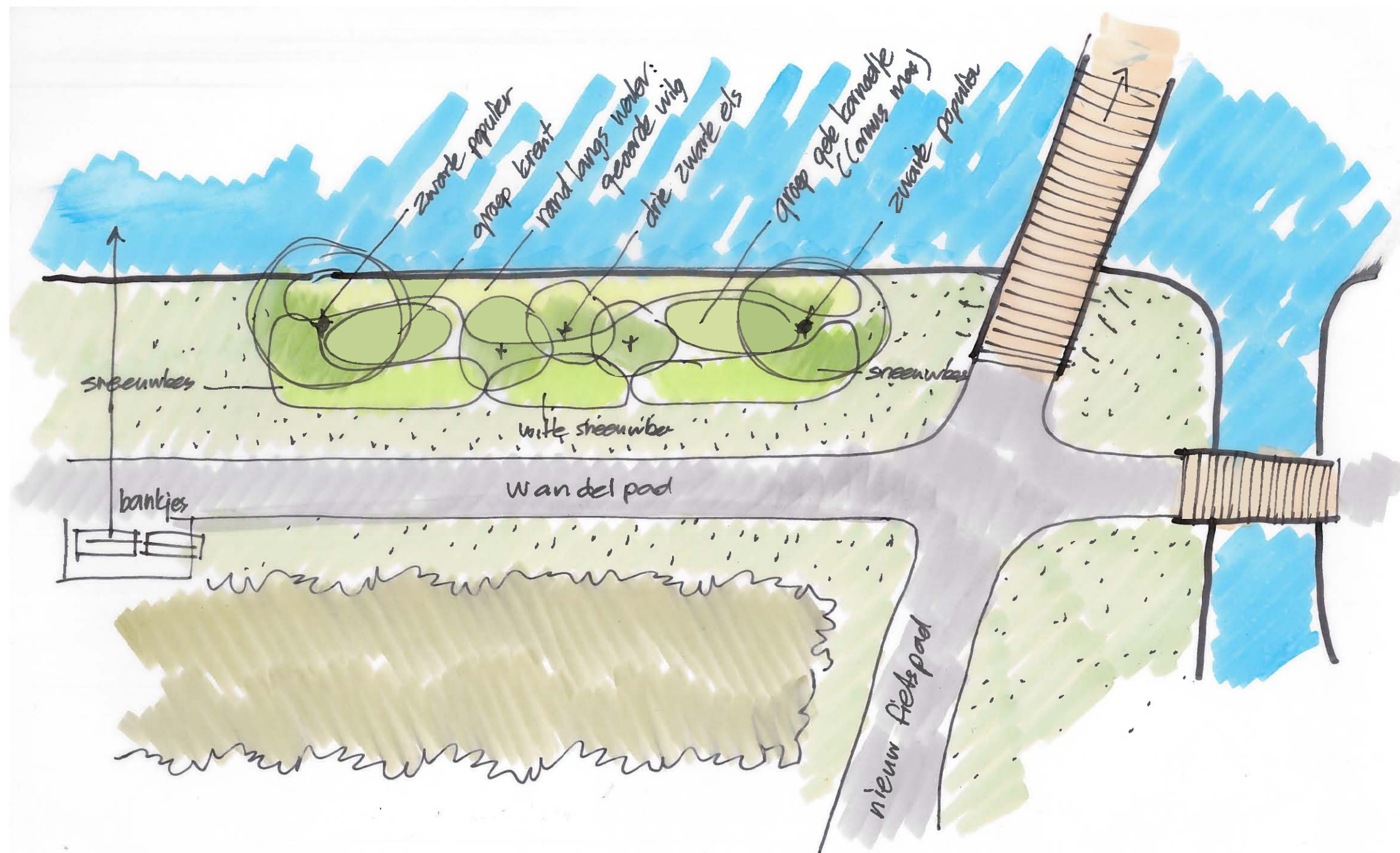

NEWE BEPLANTINGEN VAK B

BEPLANTINGSCONCEPT VAK B

Dit driehoekige vak heeft een oppervlakte van ca 300 m2. Aan de waterzijde komt een strook met struikwilgen aan de binnenzijde, langs het pad en aan de zonzijde een randbeplanting met hondsroos. In de kern komt een groep van hulst en olijfwilg. In dit vak komen 5 verplante bomen uit fase 1 (twee zwarte populieren en 3 iepen).

NIEUWE BEPLANTINGEN VAK C

NEUW BEPLANTINGEN VAK C

BEPLANTINGSCONCEPT VAK C

Aansluitend op een plantvak aan de zuidzijde komt een nieuw vak langs de Jan van Gijzenvaart. Ook in dit vak komen twee te verplanten zwarte populieren en aan de waterkant struikwilg. Aan de binnenzijde komt als randbeplanting twee soorten sneeuwbes met in de kern van het vak een groep gele kornoelje en een groep krent.

OVERIGE ASPECTEN

indicatie proefvak bloemrijk gras

Bloemrijk Mengsel G1

Bloemrijk Mengsel G1

OVERIGE ASPECTEN

BLOEMRIJKE WEIDE

In het ontwerp van Sant en Co zijn bloemrijke weides voorgesteld om de visuele en ecologische rijkdom van het park te vergroten. Door de sterk wisselende bodemsamenstelling, storende lagen en verstoorde bovengrond zijn deze bij de aanleg in fase 1 niet gerealiseerd.

In het groenbeheerplan is afgesproken dat proefsgewijs wordt onderzocht op welke manier bloemrijke weides kunnen ontstaat. In deze fase is er echter een uitgelezen mogelijkheid om substantieel een strook bloemrijke strook aan te leggen: Aan de oostzijde, bij de sportvelden, zal de asfaltverharding van een bestaand fietspad worden verwijderd. Door deze aan te vullen met een zandig mengsel – wellicht kan gebruik worden gemaakt van zand in het aanwezige cunet – kan met deze nieuwe uitgangssituatie direct een bloemrijk mengsel worden ingezaaid. (Bijvoorbeeld Mengsel G1 voor zandgrond van Cruydhoeck).

HAAG RONDON HONDELOSLOOPGEBIED

Rondon het hondenlosloopgebied komt een haag ter afscherming. Aangezien deze deels onder bomen doorloopt zal voor een soort gekozen moeten worden die ook tegen schaduwdruk bestand is. Bovendien moet de haag (uiteindelijk) ondoordringbaar zijn en qua groeiplaats ook geschikt zijn tegen een(plaatselijke) hogere grondwaterstand. Het voorstel is om een haag aan te planten van haagbeuk; een driedubbele rij, plantmaat 100/125 met in de kern een laag niet doorloophek.

